

השבוע, ביום שני של בין הזמנים, פנה אליי אב:

"אני חייב שהבן שלי ילמד כל יום גם בבין הזמנים" אמר בדאגה, "לא יכול להיות שכל היום יבטל הבחור שלי את זמנו על שטויות - טיולים, חוויות וחיפוש אחרי הנאות. הוא צריך להבין שהתורה היא העיקר!"

הסיפור הזה הזכיר לי שיחה דומה שהייתה לי לפני עשור עם אב אחר, שישב אצלי בחדר ואמר: "אני לא מבין למה הבן שלי לא מתפלל כמו שצריך. בבית הכנסת הוא עומד בפרוודור ומפטפט חצי מהתפילה, מסתובב ומדבר עם חברים. כמה פעמים אני מדבר איתו שילמד ולא יבזבז את זמנו לריק? כמה פעמים אני אומר לו שיתפלל יפה?"

שני האבות הללו, למרות כוונותיהם הטובות, אולי מנסים לאלץ את בניהם - אבל אינם מחנכים אותם. חינוך אמיתי זה לא הוראות מעשיות "עשה כך וכך", אלא דרך חיים שמועברת מאב לבן.

והודעתם לבניך

בפרשת ואתחנן כתוב: **"רק השמר לך ושמור נפשך מאד... ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך... יום אשר עמדת... אשר ילמדוך ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדוך"**.

הקושיה לכאורה ברורה: איך אפשר להעביר לבנים משהו שכבר "סר מלבבך"? איך אפשר ללמד משהו שאתה עצמך לא חי? בעל ה"תפארת שלמה" מפרש בדרך חדא ומדויקת:

"יש בני אדם שעסוקים בהבלי עולם ומסירים מעל לוח לבם מצוות ה', גם בעמדם בתפילה שפתותיהם נעות ולבם בל עמהם, ורק את בניהם הם מייסרים שלא יבזבזו רגע מלימוד ותפילה... והוא עצמו ממעט בעבודתו יתברך - ואיך ימלא לבבו להוכיח אחרים בשבט מוסר?"

זה שמרמז הכתוב: **"רק השמר לך... ופן יסורו מלבבך"** - אתה בעצמך תסור... והודעתם לבניך - רק את בנך תוכיח...

לא זו הדרך!

'אשר ילמדוך ליראה אותי' - ראשית, שהם עצמם ילמדו ליראה - ורק אחר כך: **"ואת בניהם ילמדוך"**...

המסר העמוק

הכתוב מזהיר אותנו: **"השמר לך... ופן יסורו מלבבך"** - אתה בעצמך תיזהר שלא תסור מדרכי ה'. **"והודעת לבניך"** - אל תסתפק רק בהוכחות לבנים.

הדרך הנכונה היא: **"אשר ילמדוך ליראה"** - הם עצמם ילמדו מקודם ליראה, **"ואת בניהם ילמדוך"** - ורק אחר כך את בניהם ילמדו.

הלקח המעשי

בנושאים של חינוך והעברת ערכים, הדיבורים אינם העיקר - המעשים הם שמדברים. כשהלב מלא באמת פנימית עם המסר שאתה רוצה להעביר, כשאתה עצמך חי את מה שאתה מלמד - או אז **"והודעתם לבניך"** כבר קורה מאליה.

הילדים רואים, חווים ולומדים לא מה שאנו אומרים, אלא מה שאנו עושים. תמונה אחת שווה אלף מילים כפשוטו ממש. תמונה אחת של אב שלומד בהתרגשות, מתפלל בכוונה, וחי את חייו עם התורה - שווה אלף מילים של הוכחות והטפות.

זהו הסוד האמיתי של חינוך: **"אשר ילמדוך קודם, ואת בניהם ילמדוך"** אחר כך.

בית שלם מאמר
 פרב אלחנן ר"ט

הנפש והחינוך

ע"פ התורה

מי זה אדם חשוב

מצוות מעשיות בעניני העולם הזה, וכמו שאמרנו חז"ל: **"הנהג בהן מנהג דרך ארץ"** (ברכות לה ע"ב).

הטעות בימינו

עוד היום יש טעות זו אצל ההמונים:

בראותם איש שכל אשר אינו יודע לעשות דע, ואינו יודע מעניני העולם מאומה, ובשגעון ושטות ינהג -

סוברים שהוא הקדוש

בראותם איש חכם המתנהג בדרך התורה מבלי נטות ימין ושמאל, אשר כל דרכיה דרכי נועם - אינו חשוב בעיניהם כל כך, הם חושבים שהתורה ציוותה חס ושלום להיות שוטה שלא לידע מעניני העולם מאומה - וזה קרוב לשטותם וסכלותם של הפילוסופים הנ"ל.

העיקרון הנכון מחז"ל

כן מצינו לחז"ל: **"אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר"** (שבת צב ע"א).

משה רבינו עליו השלום, מבחר האנושי, ספרו חז"ל מגודל עשרו וגבורתו וחכמתו. ואלו ההמונים החושבים בהיפוך הם מרפים ידי העם מלעסוק בתורה.

הפירוש של משה רבינו

ולהוציא מדעות הנפסדות של הפילוסופים והדומה לדעתם, אמר משה רבינו עליו השלום:

"ראה למדתי אתכם חקים" - מה שהוא הפך מהדיעות הנפסדות הנ"ל, אלא **"לעשות כן בקרב הארץ"** דווקא - **הנהג בהן מנהג דרך ארץ**.

ולזאת אמר **"כאשר צוני ה' אלקי"** - עם היותי חכם גבור ועשיר, כי דווקא באופן כזה השכינה שורה.

המטרה והתוצאה

ולזאת אמר: **"ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"**.

העמים, אשר מתחילה הורגלו בדעות הפילוסופים שהרוצה להתקרב לה' בהכרח יעשה את עצמו שוטה ויוצא מטבע העולם - עכשיו ישמעו את כל החוקים האלה ואמרו **"רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה"**.

בראותם האדם מתנהג בדרכי נועם, וה' קרוב לו בקראו אליו.

האזהרה החשובה

ולזה הזהיר: **"רק השמר לך פן תשכח"** - להיותך מנהיג, גם מנהג דרך ארץ צריך להתחזק שלא תשכח.

הטעות הנפוצה

ישנם כאלו שטועים וסוברים שאדם גדול וקדוש הוא אדם שאינו יודע מאומה מעניני העולם. כאשר הם רואים איש שכל אשר אינו יודע לעשות דע, ולפעמים ינהג גם בשגעון ושטות - סוברים שהוא איש קדוש.

אבל האמת היא שעובד ה' האמיתי יכול להיות גם אדם חכם ומוצלח, ועובד ה' בדרכי נועם, וגם יכול להיות גיבור ועשיר אשר תואר והדר לו.

הערבי נחל מבאר את הפסוק: **"ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי לעשות כן בקרב הארץ"** - המילים "בקרב הארץ" אינן מיותרות, אלא באות ללמדנו עיקרון יסודי.

הפילוסופים הקדמונים וטעותם

הפילוסופים שהיו קודם מתן תורה חשבו שברצותם להטיב אחריתם ולזכות בהשאת הנפש, עליהם לברוח למדבריות ולאכול עשב הארץ. הם היו סבורים כי בלתי זה אי אפשר להטיב מעשיו - והמה נאבדו בשטותם.

כן כותב בעל ה"ערבי נחל" (ואתחנן, ד"ה ראה למדתי):

"היו פילוסופים שחשבו כי השגת שלמות האדם והשראת הנפש תלויה בפרישה גמורה מהעולם, לכן ברחו למדבריות, אכלו עשבים, וביטלו את עיסוקיהם בעניני העולם הזה..."

אבל הם נאבדו בשטותם - והתורה האירה לנו דרך אחרת!

התורה מלמדת:

דווקא בתוך החיים - בתוך "קרב הארץ" - אפשר וצריך להגיע לגדולה.

לקיים מצוות מתוך חכמה, עוצמה, יופי ודרך ארץ - זו הדרך האמיתית להתקרב לה'.

ולכן ממשיך ה"ערבי נחל":

"גם היום יש שטות זו אצל ההמונים - בראותם איש שכל ושוטה, סוברים שהוא קדוש."

אבל כשיראו אדם חכם, מתנהג בדרך התורה, עם תואר והדר - אינו חשוב בעיניהם, כי הם טועים לחשוב שהתורה מצווה להיות שוטה, מנותק מהעולם..."

דרך התורה האמיתית

התורה מאירה לנו הדרך למצוא חן בעיני ה' על פי

התבוננות

במשנת האירה

השינוי הדרמטי באמצע בין הזמנים

זה היה שנה שעברה, שבוע אחד בלבד של בין הזמנים חלק, וההורים ישבו לאחר יום מותש והעבירו ביניהם את מעללי היום שעבר. האם נאנחה בעייפות: "אין לי כבר כוח למריבות בין שמוליק ליוכי. כל היום הם מתקוטטים, מתלוננים ש'משעמם להם', ואני נהייתי מעין שופטת שמנסה לפתור ביניהם".

האב הנהן בהבנה: "זה היה מתיש לרדוף אחרי נותי כדי שלא יסתכן. הוא כל הזמן רוצה לצאת עם החברים לכל מיני מקומות, ואני לא יודע איך לשמור עליו בלי להיות שוטר כל הזמן".

ההורים היו מותשים, מתוסכלים ובעיקר - לא בטוחים איך להמשיך.

בין הזמנים, שהיה אמור להיות זמן של נחת ושמחה משפחתית, הפך לימים מתוחים.

המפגש עם החוברת

למחרת, בזמן התפילה, התגלגל ליד האבא חוברת האירה "מדריך מעשי להורים לבין הזמנים". בעורו מכניס את זה לכיס מעילו, מלמל לעצמו בספקנות: "אם לא יועיל, לא יזיק".

רגע לפני שהרעש של עוד יום בין הזמנים קדם את פניו, עבר על העלון בפרק. מה התפלא לגלות את הבשורה בין השורות, המזמינה את ההורים לשינוי גישה בתפיסת בין הזמנים. במקום לראות את הבנינו שזו "הזדמנות זהב לחינוך". במקום להילחם במציאות, הם למדו לעבוד איתה. השבועות האחרונים של בין הזמנים היו פשוט להפליא. הבית הפך לשקט, הילדים התחילו לשנתן פעולה, והמריבות הפכו לחוויות משותפות. איך זה קרה?

משנת האירה: שבעה יסודות למהפכה חינוכית

יסוד ראשון: "בין הזמנים הוא שיא החינוך - לא הפוגה ממנו"

במקום לחשוב "עכשיו הילדים בבית וזה בעיה", גישה האירה אומרת: "הילד חוזר כולו לבית - וזו השליחות החינוכית הגדולה ביותר שלי כהורה".

בין הזמנים, אין מחנכים שמתווכים בין ההורים לילדים, אין מסגרת חיצונית - רק אתם, הילד, והבית. זהו הזמן לבחון: האם יש לי קשר אמיתי עם הילד שלי? האם הוא רואה אותי כמחנך, ולא רק

כמפרנס?
האם יש בבית שפה משותפת וערכים ברורים?

יסוד שני: "סדר יום הוא גבול רגשי"
התגלית הגדולה: כאשר הילד יודע "מה הולך לקרות עכשיו", הוא רגוע יותר, מתנהג טוב יותר, ואפילו מגיב טוב יותר לבקשות הוריו.

הפתרון המעשי: תכנית סדר יום יומי
באופן בולט במרכז הבית.
7:45-8:30 - שעת קימה, וכן הלאה, עם הגדרות זמן מדויקות, אך עם מרווח זמן רחב ככל הניתן.

הסוד: לא מסגרת צפופה - אלא מסגרת מכילה שנותנת מרווח, הנאה ורועה.

יסוד שלישי: "שעת איכות - לא רק זמן אלא נוכחות"

ההבדל בין הורה ש"נמצא בבית" לבין הורה ש"באמת נמצא" - זה מה שקובע הכל.

כלים מעשיים:

- זמן קבוע עם כל ילד בנפרד (אפילו רבע שעה ביום)
- פעילות משותפת: טיול, בישול, בנייה, ניקיון - ככלי ליצירת שיחה וקרבה
- שיח רגשי אמיתי: "מה משמח אותך?" "מה קשה לך?" "מה היית רוצה שנעשה יחד?"

יסוד רביעי: "אחוות אחים - מניעת מריבות על ידי יצירת חוויות"

ריב בין אחים נובע לרוב מחוסר תעסוקה, קנאה או צורך ביחס. כשיוצרים חוויות משותפות - המריבות פוחתות.

רעיונות מעשיים:

- אתגרים משותפים
- תורנות זוגית בין אחים
- טבלת פרגון - כל ילד כותב פעם ביום משהו טוב על האח שלו

יסוד חמישי: "חינוך באמצעות עשייה"

הזמן הביתי הוא שעת כושר ללמוד את הילד לעזור, להוקיר, לכבד - ולהרגיש משמעותי בבית.

דרכים יצירתיות:

- משימות קצרות שיגרמו לילד להרגיש גיבור: "אתה היום אחראי על הספרים"
- פריסים קטנים על התמדה
- שיח על מה זה "לכבד": לא רק עזרה - אלא יחס, הקשבה, מילים טובות

יסוד שישי: "רצף חינוכי - לא ניתוק אלא המשכיות"

הילד לא צריך לחוש: "בין הזמנים זה חופש מהכל" אלא: "בין הזמנים זה זמן שונה - אבל עדיין שייך לדרך החיים שלי" כלים לשמירה על הרצף:

- תפילה מסודרת בבוקר
- לימוד יומי קצר (10 דקות בלבד!)
- סיפור עם מסר תורני (ולא רק עלילה)

יסוד שביעי: "גאונות יחידה - הבית כקבוצה עם שפה ודרך"

במקום לומר "אסור", "לא עושים", "זה לא בסדר" - "כך מקובל בבית שלנו", "אנחנו נוהגים כך כי זה חשוב לנו".

כלים לבניית זהות משפחתית:

- טבלה משפחתית של ערכים: "מה חשוב לנו כמשפחה?"
- שיחת ערב משותפת: "מה הופך את הבית שלנו לבית מיוחד?"
- הכרזה משפחתית: "היום כולנו משתדלים לדבר בנחת!" - ולהפוך את זה לאתגר משותף

התוכנית המושלמת לבין הזמנים רגוע ונפלא

חלק א': התכנון הכולל

בתחילת השבוע:

- מפגש משפחתי: כל אחד מציע רעיונות לפעילויות
- בחירה הורית: ההורים מחליטים מה מתאים (ערכית ותקציבית)
- הכנת תוכנית שבועית עם הפתעות מרעונות
- קביעת חוקי בית ברורים ונעימים

חלק ב': עשר חוויות משפחתיות בנות 1. "אופים יחד - מדברים יחד"

הכנת עוגיות, פיתות, או לחם - עם ילד אחד או שניים בנפרד. תוך כדי - שיחה רגועה על החיים.

2. "מבצע מגירה"

כל אחד בוחר מגירה בבית, מנקה ומסדר. בסוף - תערוכה חגיגית של "לפני ואחרי".

3. "חדר בריחה משפחתי"

חידות פשוטות שמובילות ל"מטמון" - שיתוף פעולה, חשיבה, שמחה משותפת.

4. "מסיבת כיסא"

כיסא מיוחד באמצע הסלון. כל פעם ילד אחר יושב - וכולם אומרים עליו משהו טוב.

5. "טיול ליעד פשוט - עם שיח עמוק"

גינה שכונתית + שאלות מחברות: "מה אתה הכי אוהב במשפחה שלנו?"

6. "שולחן משפחה"

יצירת פוסטר משפחתי עם תמונות,

משפטים, ציורים - גאונות יחידה חזותית.

7. "הגולת חסדים"

פתקים בכובע עם חסדים קטנים - כל אחד שולף ומבצע בשקט.

8. "ליל שישי של שיתוף"

כל אחד מכין איזו הפתעה לליל שישי: מאכל מסוים, תוכנית, מקהלה, מוזיקה.

9. "יום אחד - מלך"

כל יום ילד אחר 'מלך הבית' - בוחר פעילות, מציע שיר, פותח שיחה, זוכה לפרגון.

10. "חוג ייחודי"

כל ילד מציג את הכישרון שלו בתחום שהוא חזק בו - שירה, ציור, ניגון, בדיחות - ויוצר תוכנית.

חלק ג': כלים למצבי חירום

כאשר מתרחשת מריבה:

- לא להביהל ולהיכנס ללחץ
- בחכמה לדעת מתי להעלים עין ומתי להפריד
- לזכור: זה תהליך של למידה, לא כישלון

כאשר יש שעמום:

- רשימה מוכנה של פעילויות קצרות
- הפניית הילד לעזרה בבית
- יצירת אתגר קטן ("מי מוצא הכי מהר 10 דברים כחולים בבית?")

לסיום:

בסיום בין הזמנים קיבלו ההורים שבתחילת המאמר את המתנה הכי שווה שהורים יכולים לקבל, כאשר נותני המתבגר - שניסה כמה שיותר לא להיות בבית בתחילת בין הזמנים - אמר לתומו: "בין הזמנים הזה היה החופש הכי טוב שאני זוכר".

המשפחה גילתה משהו מדהים: בין הזמנים לא צריך להיות "בעיה שצריכה פתרון". אלא "הזדמנות שצריכה ניצול".

כאשר ההורים הפסיקו להילחם במציאות ולמדו לעבוד איתה, כאשר הם הבינו שהם לא צריכים להיות "מחנכים מקצועיים" אלא פשוט הורים נוכחים - הכל השתנה.

שמוליק ויוכי הפסיקו להתקוטט כי קיבלו תשומת לב אישית. נותי הפסיק לנסות "לברוח" מהבית כי הבית הפך למקום מעניין ובטוח.

והעיקר: ההורים גילו שהם לא רק "מנהלי משק בית" - הם מחנכים אמיתיים.

זכרו: החינוך המשמעותי ביותר קורה דווקא כשלא "מחנכים". הילד שלכם לא צריך שתהיו מחנך מקצועי - הוא צריך אתכם.

בין הזמנים אולי נגמר - אבל ההשפעה לטווח ארוך רק מתחילה.

ייעוץ ארגוני חינוכי | הקמה ולייווי מערכות חינוך | מגוון פתרונות בגישת האירה
לפרטים פלי - 058-3274859 מייל m025667066@gmail.com

מאירים
תשורת מאירי חינוך

לפרסום הבשורה שלכם במדור 'מאירים' התקשרו ל: 058-3274859

י"ל ע"י 'מעל האירה' בראשות המחנך הרב אלחנן רייזמן - לקבלת העלון, תגובות, הארות נא לשלוח מייל: m025667066@gmail.com

79 058-3274859

אתר: ahira.org

טלפון: 02-566-7066 דוא"ל: info@ahira.org

האירה
להאיר לכל אחד